

kirándulás lehessen a napból, ezt a regionális bemutatót választják. Ebben az évben történetesen annyi csoport akart Budapestre jönni, hogy egy idő után már a műsoridejükkel nem fértek bele a programba, és rugalmasabb kollégáinkat arra kellett rábeszelnünk, hogy menjenek inkább másik területi bemutatóra. (Köszönet mindazoknak, akik hajlottak erre.) A hat regionális találkozó közül a budapesti volt az utolsó. Május 13-án vasárnap került sor a rendezvényre – másnap a beérkezett zsűrivélemények, javaslatok alapján már döntött is a továbbjutásról, az országos fesztiválra való meghívásról a Magyar Drámapedagógiai Társaság elnöksége.

A Marczin mindig is rendelkezésre állt a kamaraterem: a rendező választhatott, hogy a színházteremben, technikailag jól felszerelt színpadon akar játszani, vagy a földszinti kamaratermet kéri. Idén talán valamivel kevesebb csoport élt ez utóbbi lehetőséggel, mint az előző években: többnyire a kisebbekből, az általános iskola elején lévőkből álló csoportok választották ezt. Vagy azok, amelyek eleve, tudatosan a kamaraterre készültek. Az, hogy a gyerekek egy általuk is bebeszélhető, belakható térben mutathatják be előadásukat – a jelen sorok írója szerint – nagy ajándék a sorstól. Továbbá a szervezőknek is remek lehetőségeket kínál, mert a két helyszín közötti ingázás megkönnyíti a beszereléseket, beállításokat, és jó esetben lerövidíti a kényeszerű szüneteket is (rossz esetben pedig nem rövidíti le, ha a közönség nem kap információt arról, hogy a költözés után *mikor lesz* a kezdés, akkor széteshet, nehéz összeszedni).

Regős János kollégámmal zsűriztem: János ez évben a POSZT válogatójaként rengeteg előadást látott, megtisztelő, hogy tengernyi feladata között szakított időt a gyermekszínházasra is. És nem csak a hazai, hanem (évek óta) a szlovákiai magyar színjátszókat is zsűrizi: rendszeres vendég a Duna menti Tavasz különböző rendezvényein. Békés és szép napunk volt a Marczibányin: tisztos színvonallal, és több továbbjutásra javasolható előadással találkoztunk. Elnyújtott program: de a nap végén sorra kerülő szakmaira olyanok is visszajöttek, akik egyébként csak a nap egy részét abszolválták.

Minden korrekt. Ezzel együtt az volt érezhető, hogy némi megújulásra szorulna már a budapesti regionális bemutató, hogy beköltözzön legalább egy kevés a falak közé abból a fesztiválhangulatból, ami másutt a hasonló rendezvényeken, ha nem is mindig, de időnként létrejön. És amint ez megtörténik, akkor fesztivál lesz az előadások sorából, akkor a regionális bemutató jelentős élménnyé válik a gyerekeknek, akár olyanná is válhat, ami évekig megtartja őket a színházas környékén.

ORSZÁGOS FESZTIVÁL

WSO!

Igen, csak így egyszerűen, WSO, vagy „Vörös”, mely hívó szava a felszabadító örömmek, a közös játéknak, a gyermekek önfeledt zshivájának, a színpadon való eleven, önfeltáró színjátszásnak, a színház eszközeivel való varázslatnak. A varázslók pedig alsó és felső tagozatos gyermekek, valamint az őket alkotásra hívó csoportvezető-rendezők, pedagógusok.

A Weöres Sándor Országos Gyermekszínházi Fesztiválok sorában az ideinek, az immár XXVII.-nek, újból Debrecen ad otthont. Városunk nyolcadik alkalommal várja a rangos eseményre érkezőket az ország minden részéről, de mint mindig, a határon túlról is érkeznek csoportok. Jó gazdagként igyekszünk mindent úgy előkészíteni, hogy a három napig tartó együttlét a gondtalan gyermekvilág játékaikról szóljon, hogy a közel 450 gyermek és a 98 pedagógus átadhassa magát annak, amit szeretnek: színjátszásnak, találkozásnak, egymásra és a világra való felhőtlen rácsodálkozásnak.

Megtisztelő nekünk, debrecenieknek ezt az eseményt a városunkban tudni! A több mint negyedszázada bizonyított profizmussal szervezett, az ország egészét érintő felmenő rendszerű, gyermek művészeti rendezvény-sorozatot a Magyar Drámapedagógiai Társaság a megyei és regionális szinten tevékenykedő együttműködő partnereivel tartja életben. Köszönet mindenkinek, akik éltetik ezt a lélegző partnerséget és hisznek abban, hogy a közösségi, művészeti tevékenységeknek, így a gyermekszínházasnak is embert alakító és megtartó ereje van.

Bábszínházi alkotóként szeretem a gyermekszínházasban a sokféleséget, azt, hogy benne erős hangsúlyt kap az alkotók egyéniségének kibontását segítő közösséghez való tartozás megélése, valamint annak tudatos előtérbe kerülése, hogy a színházi „kollektív tapasztalat” kizárólag azok tulajdona, akik valóban jelen vannak benne.

Vekerdy Tamás pszichológus szerint művészettel nevelni nem más, mint szabadságra nevelni, hiszen a művészet, teszi hozzá dr. Pető Zoltán pszichiáter, a tiszta kreativitás területe, a személyiség képe. Hm! A gyermekszínhátság rezonanciát teremt gyermek és gyermek között, örömforrás és biztonságos terep arra, hogy a gyermek kontaktust találjon a világhoz és önmaga megismeréséhez.

E találkozó egyik legnagyobb erénye, hogy nincs jelen rangsor, nem kényszerít versenyre! Szorgalmazza a derűs tapasztalást, a humort, a nevetetést, a valós jelenlétet, a rajongással telt közös játékot. A játékot, mely Hankiss Elemér tanítása szerint a szabadság és az érdek nélküli öröm birodalma, az egyetlen pont a világban, ahol megvalósulhat az esélyek eszményi egyenlősége. Válgjon ez valóra 2018-ban is!

Debrecen nyitottan, készen áll arra, hogy a színhátságos gyermekeknek ünnepi hétvégét biztosítson!

Láposi Terka

(köszöntő – az országos fesztivál műsorfüzetéből)

A résztvevő csoportok (a debreceni fellépésük sorrendjében) és előadásaik adatai

KATEDRA SZÍNHÁZI MŰHELY: Párhuzamok

DE KOSSUTH Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája, Arany János téri feladatellátási hely, Debrecen

Rendező: Jószi Zoltán

ANDI SZÍNHÁTSZÓSAI TÁRSULAT: 77 magyar rémmese, avagy a butaság határtalan

Rózsavölgyi Márk Művészeti Iskola Szécsényi Tagintézménye, Szécsény

Rendező: Garamvölgyi Andrea

ÓBUDAI WALDORF ISKOLA SZÍNHÁTSZÓ KÖRE: Időutazás

Óbudai Waldorf Iskola, Budapest

Rendező: Buchwald Magdolna

VARÁZSKERÉK SZÍNHÁTSZÓ CSOPORT: A rút kiskacsa

Speciális Alapiskola Királyhelmec (Szlovákia)

Rendező: Pirigyi Mária, Dakos Szilvia, Szabója Alica

Andersen *A rút kiskacsa* című művét átdolgozta Dakos Szilvia, Pirigyi Mária, Szabó Alica

Díszlet: Majoros Zoltán

LÁJK SZÍNHÁTSZÓ CSOPORT: A türelem „RÓZSÁT” terem

Szent Imre Katolikus Óvoda és Iskola, Kecskemét

Rendező: Horváth Krisztina

Díszlet: Csúzdi Szabó Erika

KODÁLY KICSIK: Mikor Krisztus Urunk...

Pécsi Kodály Zoltán Gimnázium, Pécs

Rendező: Gál Éva

A Parasztbiblia részletét átdolgozta Gál Éva és a csoport

KISKÖZÉPSŐ ARRABONA: Szegény Dzsoni és Árnika

Generációk Háza Művelődési Központ, Győr

Rendező: Bálint Betty, Balla Richie

Lázár Ervin műve alapján. Varju Nándor dramatizált változatát Balla Richie formálta a csoportra

PAFFF SZÍNPAD: Mesteremberek

Országh Kristóf Általános Iskola, Sirok

Rendező: Rajnavölgyi Vilmos

Shakespeare *Szentivánéji álmom* című művének részletét átdolgozta Rajnavölgyi Vilmos

HUNCUTKÁK: Lusta pékinas

Szacsvay Imre Általános Iskola, Nagyvárad (Románia)

Rendező: Ruzs Csilla

R. Molnár Erzsébet *A lusta pékinas* című művét átdolgozta Ruzs Csilla

GÖDÖLLŐI GUBANCOLÓK: A koboldok földjén

Gödöllői Petőfi Sándor Általános Iskola, Gödöllő

Rendező: Kovács Éva, a művet a csoport írta

PEMETEFŰ: Emlékfoltozók

Szegedi Jerney János Általános Iskola, Szeged

Rendező: Lovai Ágota

Máté Angi *Emlékfoltozók* című meséjét átdolgozta Lovai Ágota

LAZARCÚ MASZKÁK: Észbúk

Ciróka Bábszínház, Kecskemét
Rendező: Sárosi Gábor
Rendezőasszisztens: Krauter Dávid

IZGÓ-MOZGÓ SZÍNPAD: Finnya

Vigyázó Sándor Művelődési Ház, Budapest
Rendező: Almássy Bettina

KISOROSZLÁNOK: Láng a szívben

MNMI Lendva (Szlovénia)
Rendező: Koter Gizella
Janikovszky Éva és Ingrid Sjöstrand műveiből válogatott Koter Gizella

MÁKVIRÁGOK: Ki vagyok? Ki vagyok ☺

Dombóvári József Attila Általános Iskola, Dombóvár
Rendező: Szalainé Balogh Erika

SZÁLKA STÚDIÓ: Álomvilágháló

Tatabányai Árpád Gimnázium, Tatabánya
Shakespeare *Szentivánéji álom* című művéből átdolgozta és rendezte: Tara Andrea

ATOMBOMBA: A sulis

Magyarpolányi Kerek Nap Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
Noszlop
Rendező: Benkó Zsófi Anna

MÓRÁGYI SZÍNLELŐK: A kevély kiskakas

Mórággyi Általános Iskola, Mórággy
Rendező: Balogh Borbála
Kormos István művét átdolgozta Árváné Rác Mária és Balogh Borbála

TURBÓ CSIGÁK: Egyszer volt, hol nem volt...

Siófoki Beszédes József Általános Iskola, Siófok
Rendező: Takács Tünde

SZIVÁRVÁNY DRÁMAJÁTÉK CSOPORT: PÉNTEK 13. – Az igazmondó juhász

Dr. Szántó Imre Általános Iskola, Alsópáhok
Rendező: Szabóné Fehér Hajnalka
Kovács Imre Attila *Az igazmondó juhász* című művét átdolgozta Szabóné Fehér Hajnalka

AZ ART OSZTÁLY: SZÜREÁL

Szigetmonostor Faluház, Szigetmonostor
Rendező: Kas Kriszta

POLAROIDOK: F84.5: Egy nem Sima-történet

XIII. kerületi Ének-zenei és Testnevelési Általános Iskola, Budapest
Rendező: Éles Eszter, Landi Zsuzsanna
A történetet a csoportra írta Kiszely Diána
Maszkok: Szilágyi Vizi Zsanett és az iskola rajzsakköre
Cajon dobon való improvizációban segített Isóczky Marianna

ÁKOMBÁKOM SZÍNJÁTSZÓ CSOPORT: A nagyravágyó feketeregő

Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesület, Bácsgyulafalva (Szerbia)
Rendező: Vörös Imelda
Lázár Ervin azonos című művét átdolgozta Vörös Imelda

BODOR PÉTER SZÍNKÖR: Mese a Napról, Holdról, csillagokról

Bodor Péter Művelődési Egyesület, Erdőszentgyörgy (Románia)
Rendező: Móczár Bence
A rendező, a csoportvezető és a gyerekek közös előadása

PALICSI SZÍNJÁTSZÓ GRUND: Az emberke tragédiája

Palics Magyar Művelődési Egyesület, Palics (Szerbia)
Rendező: Kalmár Zsuzsa, Arnold Ildikó
Karinthy Frigyes és Madách Imre művét átdolgozta Kalmár Zsuzsa és Arnold Ildikó

A-TÓL ZS-IG: Kettő...

Tildy Zoltán Általános Iskola és AMI, Szeghalom
Rendező: Pándiné Csajági Mária

BOLDVAI KOMPÁNIA: A pap meg a kántor

Montázs Drámapedagógiai és Közművelődési Egyesület – Szathmáry Király Ádám Körzeti Általános Iskola, Miskolc

Rendező: Püspöki Péter

A pap meg a kántor című lengyel népmesét átdolgozta Püspöki Péter

JÓKAI KISDIÁKSZÍNPAD: Egy kép a dobozon

Jókai Mór Református Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Óvoda, Miskolc

Rendező: Lukács Ákos Gyula

Az előadás rögzített improvizációk alapján készült.

CSIVITKE: Trebla és Rebeka

Magiszter Alapítványi Óvoda, Általános Iskola, Szakközépiskola és Kollégium, Vásárhelyi László AMI, Tiszavasvári

Rendező: Dancs Katalin

Egyéb alkotók: Terne Cserhaja együttes tagjaiból két fő

SZÍNVILÁG: Ágnes asszony

Kozmutza Flóra Óvoda, Általános Iskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és EGYMI, Veszprém

Rendező: Neuburger Éva

Arany János *Ágnes asszony* című művét átdolgozta Neuburger Éva

KISCRAZYSZÍNÉSZEK: A kőbarát legendája

Soltis Lajos Színház, Celldömölk; Eck Imre Alapfokú Művészeti Iskola, Pécs

Rendező: Nagy Zsuzsi

A kőbarát története és a *Babér király* című román népmese alapján.

Szerző: Prezsmer Boglárka, átdolgozta: Nagy Zsuzsi, Tóth Ákos és a csoport

Asszisztens: Tóth Ákos

Korszerű scenográfiai megoldások a XXVII. Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Fesztivál debreceni programjában

Lukovszki Judit

Ugyan nem először kerül sor Debrecenben a címben említett nagyszabású rendezvényre, engem először ért az a megtiszteltetés, hogy mint szakértő nézzem végig a műsort, és vegyek részt az előadások készítőivel folytatott szakmai beszélgetéseken. Hálás vagyok a sorsnak, hogy ez így történt, mert egy sok tanulsággal járó, gyümölcsöző munkán vagyunk túl (szakértő társaimmal, Asbóth Anikóval és Uray Péterrel). Én mindenképp a külső szem pozíciójából figyeltem a programot, mert évtizedek óta egyetemi színjátszással foglalkozom, tehát más korosztály, más infrastruktúra, más célkitűzések világából csöppentem ide. Magánéleti okokból azonban otthonosan érzem magam a kisgyerekek univerzumában, az otthonosság minden értelmében. Kerestem elméleti fogódzókat a gyerekszínházzal kapcsolatban és e cikk megírásának az előkészítésére lapozgattam a Magazin online számait. Beleszaladtam (többek között) Sándor L. István összefoglalójába, amit a tizedik WSO fesztivál budapesti gálájáról írt 2001-ben. Innen idézek néhány kritikus mondatot: „Nem jelennek meg olyan témák, műfajok, színházi ötletek, amelyek a kor kulturális kihívásaira reagálnának a gyermekszínház eszközeivel. Ez némileg konzerválja azokat a kifejező eszközöket, amelyek egy másfajta társadalmi-kulturális közegben voltak meghatározóak, mert akkor rendkívül hitelesnek és hatásosnak tűntek. Most mintha a gyermekszínház nem venne tudomást a változó időről, s ez egy ilyen hektikus korban egyenlő az egyhelyben topogással.” Amit én most, 2018 nyarán láttam, az mintha épp e kifogásokat igyekezett volna, örömteli módon, kiküszöbölni. Az előadások nagy része olyan témákat feszeget, melyek belülről érintik a fiatalokat (másság és beilleszkedés, internet/mobiltelefon, szülő-gyerek kapcsolati válság stb.). És ehhez az aktuális tematikához a legtöbbször olyan formákat választottak, melyek nem a hagyományos kánon előírásaihoz igazodnak, hanem egyszeri/egyedi megoldást nyújtanak. A két nap alatt, váltott színpadokon (Csokonai Színház nagyszínpad és Vojtina Bábszínház) 31 előadást néztünk meg, és nem volt az a benyomásunk, hogy egyik olyan lenne, mint a másik. Nem feladatomban, hogy teljes körű beszámolót adjak, így a személyes érdeklődésemhez legközelebb álló területet, a hangzó szövegen kívüli színházi megoldásokat teszem a fókuszba most néhány előadás közelebbi vizsgálatával. Mivel ilyen ingergazdag helyzetben az embert az emlékezete megcsalhatja, az elemzés alapjául az előadásokról készült videókat veszem.

Elsőnek határozzuk meg, hogy ebben az esetben mit is jelent a hangzó szövegen kívüli színházi elem. Mivel a vizsgált előadásokban érdekes megoldások születtek a térhasználattal kapcsolatban, figyelmemet e területre

irányítottam. De nem találtam szerencsésnek a scenográfia kérdéskörét a térben mozgó, gyakran zene/zaj használatával kísért szereplőkről leválasztani, megfigyeléseim erre a komplex jelhalmazra vonatkoznak. Nincs értékítélet abban a választásban, hogy mely előadások kerüljenek a nagyító alá, és megjegyzéseim sem bíráló-dicsérő természetűek. Viszont egy külsődleges szempont fontos volt: hogy mindkét játszóhelyről válasszak előadást, hisz nagy különbség van a két helyszín között. A Csokonai Színház nagyszínpada olyan nézőtérre nyílik, amely még ebben a felújításra váró állapotában is impozáns. Tiszteletet és meghatottságot vált ki a nagy ritkán ott fellépő nem professzionális felnőttekből. A gyerekeken nem ezt a reakciót láttam. Birkóztak a nagy térrel, de nem jöttek tőle zavarba. A Vojtina Bábszínház otthonosabb közeg lehetett, kisebb nézőtérrel, közelebb ülő nézőkkel. Ennek is meg lehet az előnye és hátránya is. De mivel itt a Vojtinában is minden feltétel adott az „igazi” színházi produkciók számára, a siker esélye egyformán megvolt mind a két helyszínen.

Először nézzük meg, hogyan működött két produkció a nagyszínházban.

Párhuzamok

Katedra Színházi Műhely, DE Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája, Arany János téri feladatellátási hely, rendező Jószi Zoltán

A szem számára tett ígéret már maga a cím is. Az előadás felhúzott függönyökkel, sötét színpaddal kezdődik, a lassan kivilágosodó színpadkép egyforma bordó kárpitos székekkel zsúfolt teret mutat, s mikor a nyitó vonat-zaklatolás elindul, akkor özönlük be két oldalról a 20 gyerek és foglal helyet a zötykölődő vonattá megfogalmazódó képben. Mozgásuk véletlenszerűnek vagy spontánnak tűnik. Mivel az előadás *párhuzamosan* beszél el történeteket a pánikba eső kamaszokról, a családi problémákról, iskolai konfliktusokról, vannak pillanatok, amikor a rengeteg szék átrendezgetése ballasztot rak a játékra. Kevés kelléket használnak, de az emblémává vált mobiltelefon itt is, mint egyébként számos más produkcióban, többek kezében megjelenik kelékként. De a nyitókép fontos eleme, s ezzel egyfajta vizuális rímet képez, mivel az utolsó jelenetnek a poézisét is ez a hangszer adja, a később fontos szerephez jutó gitár is. Ebben a visszafogott kelléktárban a megértést sok esetben a zajok (gépből jövő) segítik: a székek menzává tudnak így alakulni anélkül, hogy tényleges tálcát ütnének ki az egyik gyerek kezéből. Intim terek kialakítására, bizalmas (két személyes) beszélgetésekhez paradox módon a székektől megtisztított üres színpadot használják (kivéve a kulcsfontosságú záró jelenetet, ahol az éneklő lányok mögött ott marad a sok üres szék). Erre a tér-formációra van szükség akkor is, amikor a táncverseny jelenetre kerül sor. A székek hátrátolásával kész a táncparkett és a diszkózene elindulással egy jól begyakorolt táncszám idézi meg a táncversenyt. Amint ez szükségszerű az előadásban, az idő múlását és valamennyi helyszínváltozást is ezekkel az eszközökkel *mutatják be* (helyette: *jelzik?*). A visszatérő vonatzaklatolás absztrakt jelzése az idő múlásának, és mint szimbólum kíséri végig az egyébként nem kronologikus rendben haladó előadást. „Az élet egy vonatút...”, hangzik el a végén egy szép, élő gitárkíséretes dalban, és az előadás ezzel teljesedik ki.

77 magyar rémmese, avagy a butaság határtalan

Andi Színjátszószíni Társulat, Rózsavölgyi Márk Művészeti Iskola Szécsényi Tagintézete, rendező Garamvölgyi Andrea

A hatalmas, majdnem üres színpadon (jobbra elől egy nagy zsák a földön) két feketébe öltözött gyerek háttal áll a közönségnek – a mesélő varázsol belőlük karaktereket jellegzetes kosztümjeik (kalap, kabát) kiosztásával. Ahhoz, hogy egy gazdagabb színpadi világ megteremtődjön, várunk kell, amíg a kisebb gyerekekből álló, színes elemekkel tarkított háttérsorból létrejön a piac. Humoros megoldása a csapatnak, hogy később ugyanez a kofákból álló „díszítősor” fog majd a zöld bársonnyal bevont csikótojáson kotlani. Ők kedvelik az állóképeket, így ténylegesen a szem számára dolgoznak ebben a komplikált meseszövevényben. Számos ismert mese elemei kombinálódnak, a kissé szétszórt látványelemekből (hol jobbra, hol balra létrejövő alkalmi csoportosulások) építkező produkcióban. És mintha még a nagyszínpad sem lenne elég tágas számukra, a Mátyás királyos párbeszéd idejére kiülnek az előszínpad peremére. Nem használnak – örvendetesen – gépből jövő zenei támaszt, mégis többé-kevésbé szervezeten mozog a gyerekcsoport ebben a számukra láthatóan szokatlanul tágas térben. Az előadás egyik legjobban megoldott pillanata, amikor a főhős hegyen-völgyön át vándorolva egy erdőbe nem ér. És persze az erdő sem igazi díszlet, hanem a kofák most vonuló fákká változnak. Ők nem használnak aktualizáló eszközöket sem archaikus, de mindig szórakoztató történeteik felmutatásában. Kütyük helyett vannak kosárcák, tejeskanna, papírhal, papírkorona. És felnőtt problémázgatás helyett van önfeledt játék.

A következő négy előadás a Vojtina Bábszínházban került színre, ahol a néző szinte benne érzi magát az előadásban.

Kettő

A-tól Zs-ig, Tildy Zoltán Általános Iskola és AMI, Szeghalom, rendező Pánderiné Csajági Mária

A nő problematikus helyzete a mai társadalomban őszintén foglalkoztatja a nagylányokat, és ebben az előadásban sok kifejező és nagyon őszinte gesztust látunk a csupa kettessel kezdődő személyi számú előadóktól. Puritán technikával létrehozott, de nagyon hatásos előadásról van szó, melyben a serdülő lányokat legérzékenyebben érintő kérdések kertelés nélkül tárulnak a néző szeme elé. A lányok szexi fehér nadrágban, színes karikáik közepén, de a közönségnek háttal ülnek az előadás kezdetekor. Egyetlen kellékük ez a valamennyi szereplő állandó attribútumaként játékba hozott hulahoppkarika. Ez az eszköz, túl azon, hogy játékszer számba megy, így a gyermeki világ megidézése, súlyos többletjelentéseket hordoz, mint ahogyan a szóbeli megnyilvánulások is inkább panaszosak, mint örvendezők. Nem hiányzik azonban az önirónia és a humor sem ebből a jó ízléssel létrehozott játékból. Különösen erős jelenet, amikor a lányok az anyák generációját gúnyolják ki: kirakati bábuként, állandósult szlogeneket hangoztató merev figuraként mutatják be ezt a generációt, de tudják, hogy karikájuk szigorú korlátaitól ők sem szabadulhatnak. Fanyar feloldozása saját konfliktusaiknak, hogy a színpadra érkező, még fehér ruhácskába öltözött kicsi lányra, aki az ártatlanság maga, pakolják az összes karikát. Ez az angyalszerű kicsi lány, mint egy kalitkában álldogálva, alkotja a záróképet.

F 84,5: Egy nem Sima-történet

Polaroidok, XIII. kerületi Ének-zenei és Testnevelési Általános Iskola, Budapest, rendező Éles Eszter, Landi Zsuzsanna. A történetet a csoportra írta Kiszely Diána. Maszkok: Szilágyi Vizi Zsannett és az iskola rajz szakköre. Cajon dobon való improvizációban segített Isóczky Marianna

Sokunknak nincsenek tapasztalatai az Asperger szindrómával élő gyerekek világáról. A Polaroidok (már nekünkben is a képiség iránt elkötelezettek tűnő) csoport előadásának segítségével bevezetődünk ebbe a különös világba, melyben a gyermek egy árnyék-barát segítségével, anyja – aki maga is lelki terhet cipel nagy kartondobozok alakjában – támogatásával és egy rózsaszínbe öltöztetett kislány társaságában vészeli át a külvilág, számára alig tűrhető, ingereit. Ebben az előadásban minden színpadon megjelenő tárgy jel. A kisfiú és barátja sildes sapkája, az árnyék-barát védelmező kesztyűje, a cojan szögletes formája, a padlón kijelölt játéktér, a fémtányérok, a kartondobozok stb. Némelyek ezek közül a vizuális jelek közül gépből jövő, szelíd zongora hangokkal (Yan Tiersen?) kapcsolódva védelmező közeget képeznek (pl. az árnyék-barát kesztyűje) az új iskolába került aspergeres gyerek körül. Ugyanakkor a cojan improvizáció arra szolgál, hogy felerősítse a gyereket érő irritáció érzését. Ebben az előadásban is van egy remekbe szabott menza jelenet. A gyerekek fémtányérjaikkal állnak sorban. Itt a cojan a tökfőzelék-undort erősíti fel. A cojannak fontos dramaturgiai szerepe van abban a jelenetben is, mikor a többi problémás gyerek zsong a főhős körül, ki *a capella* énekel, ki rappel, kik sikítoznak, és ezt a poklot a cojan juttatja a tetőfokra. Másik érzelmi véglet a főhős társra találása a kis virágos ruhás lányban, akivel még buborékot is lehet együtt fújni. A buborékok a maguk szivárványos színével, gömb alakjukkal, illékonyaságukkal a lélek törékenységéről és gazdagságáról egyszerre szólnak. Ezt a már-már költői jelenetet is egy gyengéd, finoman rezgő gépzene teszi megindítóvá.

Láng a szívben

Kisoroslánok, MNMI Lendva, Szlovénia, rendező Koter Gizella, Janikovszky Éva és Ingrid Sjöstrand műveiből válogatott Koter Gizella

A lassan kivilágosodó színpad baloldali, előszínpadi negyedében egy sajátosan szedett-vedett evőeszközökkel megterített kerek asztal mellett öt gyerek hangos csörömpöléssel fogyasztja a vacsoráját. Egy-egy gyerek feláll és odamegy a színpad elejére fektetett naplók egyikéhez, közben a többiek nem mindig tökéletesre sikerült állóképp merevednek. A játék közben szemünk előtt van még három felvonuláshoz való tábla, írással a földre fordítva a színpad mélyén. Az elől sorbaállított naplók és a hátul lefektetett táblák nem tudják kiegyensúlyozni a látvány egyenetlenségét. A lányok is túlsúlyban vannak, 4:1 az arány. A megoldást erre a kiegyenlítetlenségre abban találják az alkotók, hogy a kisfiú monológjai idején a lányok jobbszélen sorakoznak fel és gesztusokkal illusztrálják, amit a fiúcska mond. Majd, hogy ne billenjen jobbra a mérleg, a kisfiú mászik fel (némi nehézség árán) a baloldalon lévő kerek asztalra. Az egyetlen kisfiú gesztusai és attribútumai hűen imitálják a felnőtt férfiakéit (pl. lábat az asztalra, bőrzakó-kalap), nem kevés komikus hatást kiváltva ezzel. Ezután a térbeli billegés után (6 percnél) kezdődik egy nagyon jól kitalált jelenet, aminek a „rémálom” címet adhatnánk. Eljátsszák fekete szalagok fel-fellibbentésével, később szellemeket imitáló lepedős megoldással, hogy milyen is, mikor az ember rosszat álmodik. Mozgásukat ebben a jelenetben drámai gépzene festi alá. Feltételezem esztétikai meggondolásból, ügyes tornász kunsztokat is bemutatnak közben (gyertya, spárga stb.). Gesztikus utánpótlás az alapja annak is, mikor választ próbálnak adni arra, hogy milyenek a felnőttek. És ez a válasz egyszerre komikus és kritikus. Ennek ellentéte a szentimentálisnak induló zárókép: egy

mikrofonba énekelt zongorakíséretes dal, az éneklő kislányt imára kulesolt kézzel hullámzó társai veszik körül, míg hirtelen szét nem rebbenek, egy lesajnáló kézmozdulattal kísérve a „felnöttek” szót.

Emlékfoltozók

Pemetefü, Szegedi Jerney János Általános Iskola, Szeged, rendező Lovai Ágota; Máté Angi *Emlékfoltozók* című meséjét átdolgozta Lovai Ágota

A gyerekek már felvett pozíciókban állnak, mikor a függöny felmegy, hajladozó, muszlin kendőket lebegtető mozdulatokkal énekelnek. A teljes csoport folyton a nézők szeme előtt van, takarást nem használnak. Átgondolt koreográfia szerint mozognak, s a kizárólagos kellékül használt, inkább a felnöttek ízlésének megfelelő tört, pasztell színű kendőket különböző felismerhető gyermekjáték funkciókban is használják. Fegyelmetten kivitelezett és sokatmondó kép a 3-3 kislányból álló két mérleg serpenyő, közepén egy fiú a mérleg nyelve. Az egész előadásra jellemző egy folytonos lebegő mozgás, amit nem kizárólag a kendők biztosítanak, hanem főleg a jó ritmusérzéssel, koncentráltan dolgozó, kecsesen mozgó gyerekek. A varázslatos hangulat megteremtésének biztosítéka a gyerekek éneke, de használnak egy középre előre bekészített kis csengettyút, keltenek susogó-huhogó madárhangot, valamint tapssal ritmusjátékot is (melyhez Zalán Tibor, vagy Kosztolányi verse tökéletes választás). A kiérlelt koncepció szolgálatában áll a mozgásokkal szépen belakott színpadfelület, az átgondolt színhasználat a gyerekek öltözékében is (apróság, de nem maradt észrevétlen, hogy ebben az előadásban minden gyerek egységesen mezítláb játszott). Nem akar többet mutatni, mint amennyit felmutathat, nincsen színpadi technika, diavetítés, jelmezek, gépzene. De a gyerekek korának megfelelő színpadi teljesítmény minden részletében kidolgozott. Így lesz hihető, hogy a játszó értik a múltó idő, az elillanó emlék melankóliáját (még ha a szót magát nem is ismerik).

A fenti leírásokból kitűnik, hogy számos gyerekszínjátzó csoport (-vezető) ismeri azt az általános, nem is ma keletkezett színházi tendenciát, hogy az Európában évszázadokon át uralkodó mimézis-elv háttérbe szorul. A gyerekszínjátzó sem utánozni akarnak a világban megfigyelt történeteket. A csaknem véletlenszerűen kiválasztott hat előadás egyike sem reprodukál lineáris történetet. Egyik sem éri be azzal, hogy fog egy jól megírt drámát, amit a gyerekeknek memorizálni kellene, s melynek a világát tárgyi és egyéb eszközökkel utánoznia kéne a színpadon. A színpadra került tárgyak (akár kellék, akár kosztüm) legtöbb esetben jelzésértékkel bírnak. A fentiek egyike sem választja a realista díszlet vagy kosztüm alkalmazását. Munkakörülményeik nem is tennék lehetővé, hogy ilyen ambícióval dolgozzanak. Felmutatnak ellenben olyan helyzeteket, érzéseket, benyomásokat, testi-lelki szenzációkat, melyeken élmény-szinten átestek/áteshettek a játszó. Ez nem feltételez sem speciális felkészültséget, sem költséges berendezéseket, technikát stb. Innen az előadások hitelessége és meggyőző ereje. A színpadon nyújtott teljesítmények persze nagyon eltérőek. Láttunk előadásból kimosolygó kislányt, mozgásban lemaradót, szövegébe görcsösen kapaszkodót, az előadás pillanatában épp beteg vagy sérült gyereket. De ismervé a körülményeket, egyenletesen magas teljesítmény nem is várható el, hiszen a különböző iskolákban nagyon eltérőek lehetnek a drámajáték személyi és materiális feltételei. Viszont a scenográfia új elvei jól felismerhetőek. Ráismerünk arra, amit Patrice Pavis mint általános tendenciát ír le a kortárs színház scenográfiájára vonatkozólag: egy alap matéria keresése (pl. egyforma székek, hulahoppkarikák, az üres színpadon kirajzolt játék-pálya stb.), törekvés a térben való mozgás alapritmusának a megtalálására, vagy valami más szervező struktúra érvényesítésére, valamint az emberi test képi egybefonódására a tárgyi világgal.

WSO 2018 – diákzsűri

Tölgyfa Gergely

„minimális, kreatív, társadalmi helyzet, társadalomkritika, jó karakterek, aktivitás, összhang, szép beszéd, ügyes megoldások, paródia, brutálisan jó kapcsolat, identitás, magabiztosság, modernitás, érdekes szemszögek, szójátékok, csend, élő zene, mimika, realiztikus, problémák, temperamentumos, háttér, térkitöltés, táncszínház, multifunkcionális kellékek, komoly témák feszegetése, élmény, eredetiség, őszinteség, gratulálunk, egy élmény volt...”

A fenti szavak halmaza nem egy dadaista vers (bár annak sem lenne rossz), hanem a diákzsűrizéseken legtöbbet elhangzó kifejezések. Lentebb megpróbálom a kontextust is felvázolni a szóhalmaz köré. Nem egyszerű ez, főleg azzal a szándékkal, hogy ne előadásokról írjak, hanem a két napról mint élményről és jelenről.

Két nap, 31 előadás, 650 perc játékidő, két helyszín és 9 középiskolás színházaszerető ember, akik vállalták a feladatot, hogy beszéljenek a látott előadásokról.

Nem könnyű feladat még a rutinos szakmabelieknek sem ez a két nap. Egy műsorblokkban 4-5 csoport játssza le az előadását, melyek átlagban 15-25 perc hosszúak. Az előadások átállása 2-5 perc közötti. A zsűrinek tehát egy-másfél óra leforgása alatt kell 4-5 produktumot értően, kíváncsian figyelnie, jegyzetelnie és elraktározni a látottakat a hosszútávú memóriájába. Az egész nap egy reggeltől-estig tartó rohanás. Színházi és drámapedagógiai ámokfutás, mely minden fizikai és mentális nehézségével együtt feltölti az ember lelkét. 31 előadást végig nézni igazi mentális tisztítóóra. Hiszen mit is láthattunk? Közel 500 gyerek beszélt hozzánk meséken, drámákon, saját élményekből kiindulva magukról és a körülöttünk zajló mindennapi életről. 500 arc, akik mind közölni szeretnének valamit nekünk, 500 száj, mely felhívja figyelmünket: mi is létezőnk, mi is látjuk nemcsak a szépséget, az értéket a világban, hanem azt is, hogy időnként a fejtől bűzlik a hal.

Az idei fesztivál minősége igen magas volt, jó párszor leesett a diákzsűri álla bizonyos előadásokon, dramaturgiai és rendezői megoldásokon. Sokszor fél attól az ember, ha már beszélnie kell hivatalból egy előadásról, hogy vajon mit fog mondani akkor, ha lát majd egy „rosszat”. Miként fog úgy beszélni róla, hogy ne lekezelő, bántó esetleg okoskodó legyen a mondanivalója. Ebben a két napban nem került a diákzsűri ilyen helyzetbe. Szerencsés is, hogy kilenc különböző érdeklődési körrel, más-más színházi kultúrában szocializálódott embernek kellett véleményeznie a produktumokat, hiszen mindig akadt valaki, aki egy adott előadásban felfedezett valamilyen kiemelendő értéket. Külön nehezítő körülmény lehet a diákoknak, hogy felnőtt, már régóta dolgozó drámapedagógusoknak, gyerekszínházi rendezőknek kell elmondaniuk véleményüket, feltenni kérdéseiket az anyaggal kapcsolatban. A csoportvezetők/rendezők azonban nagyon nyitottak, érdeklődők voltak a diákok gondolataira, kritikus véleményükre. *Sokszor jutott eszembe, hogy milyen szerencsés helyzet ez, amiben a felnőttek kíváncsiak a fiatalabbak gondolatmeneteire,* akiknek szabad kérdéseket feltenni, akár megkérdőjelezni bizonyos alkotói szándékokat, úgy, hogy nem történik meg rőlük az elzárkózás, a képzelt vagy valós státusz különbségek miatt a lekezelés.

A drámapedagógia egyik alapvető pedagógiai vállalása a demokráciára nevelés. Ebben a két napban a beszélgetések alatt egy kicsit közelebb kerülhettünk e nemes célhoz. A beszélgetések mellérendelő, tegező viszonyban működtek, asszertív kommunikációs eszközöket használva. A diákok abszolút szubjektív véleményt fogalmaztak meg, minden sértő terminust kerülve. Kritikájukat is legtöbbször kérdéssé átalakítva tették fel, így a válaszból meg is érthették saját negatív érzéseiket és a válaszoló is érezhette, a kritika megértésre törekszik, nem pedig ítélezésre. Számomra nagyszerű élmény volt, hogy mint moderátor nem volt sok dolgom. A beszélgetéseket el kellett indítanom és onnantól kezdve ment minden a maga útján, csak az időkezeteket kellett tartanom (amire nagy szükség is volt, mert az esetek többségében rengeteg véleményt fogalmaztak meg és még több kérdést). A csoportvezetők részéről is nagyon pozitív visszajelzéseket kaptunk, örültek, hogy kortársak véleményét hallhatták. Nem egy rendező mondta: „Kár, hogy nem hallhattak titeket a játsszók!”

Alább közlöm a diákzsűri által megírt összefoglalást a két napról:

„A fesztivál mindkét napján több olyan előadást láthattunk, amelyek témája komoly hangvételű, mégis megnevezteti a nézőt, ami nagyszerű dolog. A színjátszás lényege az, hogy míg a közönség egy emberként éli meg mindazt, ami a színpadon folyik, hatással legyen az érzelmeinkre és képesek legyünk akár húsz percen keresztül sírni és nevetni.

Sok hasonló témájú előadást láttunk, de kivitelezésben mindegyik más volt, más szemszögből közelítette meg a vizsgált problémákat, témákat. Kiemelendő, hogy kevés modern színházi eszköz került bele a darabokba, és nem mindig a technika került középpontba, hanem például a barátság kérdése, identitás keresés, a gyerekek saját problémái, és néhol a zene is előnyt élvezett.

Zenéről szólva, abszolút pozitív élmény volt, amikor élő zenét használtak. Hallhattuk a hangeffekteket gitárral megvalósítani, voltak különböző hangszerek, mint például a xilofon, triangulum. Persze, a bejátszott zenék is jól működtek, mivel nagyon precíz keresőmunkát igényel az, hogy pontosan azt a zenét hallhassuk a háttérben, amelyik segíti és tovább viszi a jelenetet.

Ahol a modern világ került fókuszba, teljes mértékben lenyűgözött minket, ahogy bemutatták, hogy a csoport hogyan látja a mai világot és a minket is érintő problémákat. Néhol még kritikákat sem féltek ezzel kapcsolatban megfogalmazni.

Sok darab nem, vagy alig használt kellékeket, ami abszolút nem volt hátrány, sőt! A minimalista színpadkép teret ad a gyermekeknek, hogy saját maguk legyenek a háttér, vagy éppen a segédeszköz, amire szükség volt és ez által jobban kibontakoztathassák a tehetségüket.

Ki szeretnénk emelni, hogy számos darab improvizáció útján született. Elképesztő élmény volt a gyerekeket látni a színpadon, ahol a saját történeteiket elmesélték, és ahogy a katarzist milyen kreatív, sajátos módon érték el.

Összegezve, a mindkét nap bővelkedett meglepetésekben, és kreatív, színes, megható, hangos és zenés előadásokban. Mindkét nap magas színvonalon valósult meg, és nagyon hamar eltelt ez a két nap, köszönhetően a minden tekintetben élvezhető előadásoknak. Minden csoportnak jár a gratuláció! Büszkék lehetek magatokra, hogy a kitarásokatoknak és az elhivatottságotoknak köszönhetően eljutottatok ideig. Egy óriási élmény volt. Köszönjük!”

Diákszűri tagjai: Balogh Zsófi, Perhács Kamilla, Bari István, Csáki Benedek, Péntek Petra, Lengyel Fruzsina, Balogh Boglárka, Borza Szabolcs, Erdei Veronika

Moderátor: Tölgyfa Gergely

A balassagyarmati és a budapesti regionálisról az országos fesztiválra meghívott előadásokról

Kaposi László

Egy vallomás a zsűritag részéről: törölte már a balassagyarmati vagy a budapesti élményt, hogy láttam a debreceni előadásokat, továbbá azok felvételét is. Nem megyek le alfába, nem kutatok a regionális találkozón látottak emlékfoslányai után: ezekről, vagyis a debreceni előadásokról írok most. Mint ahogy a katonaságnál az utolsó parancs az érvényes: a művészetben is a későbbi változat az, amit alapul kell venni.

És csak azokról az előadásokról írok, melyeket a két regionális találkozón az éppen velem zsűrizőkkel együtt továbbjutásra, meghívásra javasoltunk – és amelyek tovább is mentek. Lehet, hogy ez így igazságtalan a többi csoporttal szemben, de ezt a megoldást választottam, ugyanis személyesen, magamra nézve nem tartom jó megoldásnak jelentős időbeli és térbeli távolsággal az egyes találkozók után egy-egy mondatot írni (többre nincs terjedelmi lehetőségünk sem), miközben ez a helyzet rosszabb, mint egy szakmai megbeszélésnél, mert nincs meg a „fellebbezés” vagy „az utolsó szó” joga. Egymondatos „kinyilatkoztatások” írásba adva – ilyesmivel nem szeretnék élni. A találkozók, fesztiválok helyszínén nagyon gyakran a szakmai beszélgetések is egyirányú kommunikációt jelentenek, de ott, szóban legalább oldható a forma, és a visszajelzésektől függően még a mondandó is. (Írásban nem.)

A balassagyarmati előadások közül a zsűrire a legerősebb hatással a szécsényiek, a szigetmonostoriak és a tatabányaiak előadása volt – nyilván ezért javasoltuk meghívásra a debreceni országos fesztiválra ezeket az előadásokat. Lipták Ildikóval zsűriztem: egyetértésben adtuk le javaslatunkat. A csoportok el is jutottak oda, és sikerrel szerepeltek.

A Szigetmonostor Faluház **Az Art Osztály** nevű csapata **SZÜREÁL** címmel játszott – Kas Kriszta rendezésében. Hamar feloldották előadásuk elején a címbeli rövidítést: megtudhattuk, hogy a szülőképző reálgymnáziumot látjuk majd. Furcsa, kifordított világ, amiben nem is könnyű eligazodni. Itt a tanárok, például az igazgató csecsemőnyelven beszél, tolmácsolásra szorul. Aztán a reálgymnáziumban tanuló szülők is gügyögnek helyenként, vagy csak az értelmi színvonaluk olyan, avagy egyszerűen mindenki infantilis ebben a világban. Kissé kimódolt és egészen erős jelenetek váltják egymást: a kettősség nem csak ebben a megközelítésben jelent meg, hanem a szöveg minőségében is. Nem esztétikai megközelítéssel nézzük ezt: voltak a szereplők által jól mondható szövegrészek, és akadtak felnőttesnek tűnők is, melyek időnként mesterkéltén szólaltak meg általuk. Az előbbire példa lehet az első gimnáziumi óra, ahol a varázslatos lényekkel foglalkoztak, míg az utóbbira: egészen szép volt (és „emberséges”) a kutyás jelenet. Nem is mindig lehet tudni, hogy mit akarnak: azt nézzük meg, hogy mit kellene tudniuk a szülőknek? Vagy egy másik iskolamodellt akarnak mutatni? Avagy? A jelenetváltások helyenként egészen furcsán megoldatlanok voltak: a nyílt színen történő átállásoknál úgy tűnt, mintha nem is érdekelné a rendezőt... Persze, ebből is lehetne konvenció – olyan, amit az előadás maga hoz létre: „nálunk most éppen így működik a jelenetváltás”. De érdemes lenne gondolkodni azon is, hogy nincs-e jobb megoldásuk erre a megkerülhetetlen, amúgy elemi technikai feladatra. Az iskola himnusza, ami a csengő szerepét is betölti a darabban, és többször éneklük a szereplők, valami egészen más stílusú színjátékban lett volna jó helyen. (Avagy ide valami más kellett volna...) Lenne még néhány rövidebb-hosszabb jegyzetünk, de a terjedelem korlátokat szab: és sokkal fontosabb véljük azt, hogy az amúgy meglehetősen hosszú előadásban izgalmas iskola- és „felnőttvilág”-kritika jelenik meg. Tetszik,

nem tetszik: sok éles meglátással. Ezzel ez az előadás tartalmilag vált igazán fontossá és jelentőssé. (*Lapunk 11. oldalán Herczog Noémi ír a csoportnak a megyei bemutáson tartott előadásáról.*)

A szécsényiek *77 magyar rémmese, avagy a butaság határtalan* címmel vándoroltak mesei figurák, motívumok és történetelemek között. A buták versenyével nyitottak, majd áttértek A rátóti csikótojásra. A folytatásban aztán kaptunk még Mátyásból, Szent Péterből, Luciferből is – halmozódtak egymásra a mesei elemek, amelyek újra és újra felbukkanhattak. Összekötő elem volt jó néhány: a butaság (ami, persze, határtalan), vagy a vásár mint gyakori helyszín is közös volt. Kötést, kapcsolódást adott az is, hogy aki rendbe akarja tenni a dolgokat, az vándorol és közben más mesébe is beérhet... **Andi színjátszósai** – természetesen Garamvölgyi Andrea rendezésében – a szokott jóféle színvonalat hozták: élvezetes előadást kaptunk, kitűnő komikusokkal és komédiai elemekkel. A mesei forgatagban kevés, de okosan alkalmazott eszközzel dolgoztak: alapruhában a szereplők, jól megválasztott jelzésekkel, kevés kellékkel, az előadást, a mondandót segítő, erősítő térszervezéssel – minden egyszerű, de praktikus. Hogy miért olyan volt az egyes történetek aránya, amilyen, miért kaptunk az egyik meséből többet, a másikkal kevesebbet, annak az okát nem igazán tudtam megfejtetni. Időm sem volt igazán keresni a magyarázatot, mert többnyire lekötött az, amit láttam – lehet, hogy nem voltak eleve tudatosak a döntések, hanem így alakult. Ha elkezdünk dolgozni különböző mesékkel, nem biztos, hogy mindegyikhez lesz elegendő, vagy éppen elég erős ötletünk. Amihez van, az kap majd nagyobb teret. (Persze, az alkotó mondhatja, hogy gondolta a fene... Csak találgatom a mögöttest, utólagos okoskodás.) Jól képzett és ezen belül együttműködésre is képes csoporttal találkozhattunk: mondhatni, ez már megszokottnak is tekinthető a szécsényiek és rendezőjük részéről. (*Lapunk 29. oldalán Lukovszki Judit ír Andi színjátszósainak debreceni előadásáról.*)

A tatabányai **Szálka Stúdió**ról tudnunk kell, hogy az utóbbi években a legizgalmasabb munkát végző csoportok közé tartozik. A leginkább emlékezetes előadásuk számomra a *Szemenszedett mese*, de megmaradt *A Macskaherceg kilencedik élete* is – az adott esztendőben az országos fesztivál legjobb produkciói között volt mindegyik. Régebben és most is, rendre kísérleteznek: mást és máshogyan próbálnak – ami tiszteletre méltó! Most mintha a keresés jelent volna meg erősebben, és nem a megtalálás. Nincs ezzel semmi baj: sokkal rosszabb lenne, ha a bevált eszköztárral „önismételnének” évről évre. Kortárs csoportból a családba és vissza, ingáznak a szereplők: mindenkinek gondja van magával vagy mással, vagy mindkettővel. Avagy velük van gondjuk másoknak. Közös a felület: mindenki lóg a neten: mutat magából valamit és kritizál, beszél, ismerkedik, akar valamit. A szülők is ott vannak a háttérben, néha pedig az előtérbe tolnak: megy is a szöveg (talán túl hosszán, túl gyakran, mert felnőtt klisék jönnek tömegével) a közösségi oldalak veszélyeiről. A darabban egyre nagyobb hangsúlyt kap két lány barátsága, és ebből a káoszából emelkedik ki egy szerelem: egyre többet és szebbet tudunk meg egyikük bontakozó szerelmi kapcsolatáról is. Nagyon szép pillanatokat hoz a fiú vallomása (ismert „Varródani” vers, amit használnak, mégis élő, erős).

(Közben „hülye reklámok”, így mondják a darabban – egyébként szellemesek.) A darab felén túl csúszunk át a Szentivánéjbe („meséld el!” – keresztmetszetet kapunk, afféle short summary, pár perc alatt lenyomják). Az alaphelyzet: szöveglátást látunk egy kórus előtt: a csoport sokszor van passzivitásra korlátozva kárhóztatva. Pedig képeséges játsszó személyek vannak ott is: és nem csak azok, akikre gyakrabban terhelődik ennek az előadásnak a súlya. A Mátix világában talán több időt is töltünk el, mint a Szentivánéjben. Végül egy internetes zaklatástörténeté nővi ki magát a darab: offline eltűnéssel, slusszpoénként, ahogy „illik”. (*Lapunk 14. oldalán Dolmány Mária ír a csoport tatabányai előadásáról.*)

A budapesti regionális találkozón az első előadás igazi felütés volt. Az *F84.5 „Egy nem Sima-történet”* rég látott erővel beszélt fontos emberi problémákról. A kamaraterem volt a **Polaroidok** előadásának választott helyszíne. (Bebeszélhető, bejátszható tér – ára van mindennek, itt az, hogy nem lehet hazudni, mert az rögtön látszana: a néző közel ül, a mikrorezdüléseket is észreveszi. Bevállalós választás. Jól tették, hogy éltek ezzel a lehetőséggel. És ehhez képest kevésbé volt jó térben az előadás Debrecenben, az országoson. (*Lapunk 30. oldalán Lukovszki Judit ír a Polaroidok debreceni előadásáról.*)

Ragasztott csikok, egy hálózat, térkép a földön. Útvonalak, territóriumok kijelölésére is alkalmas, de akár ring vagy kiképzési négyszög is lehet. Mindenesetre kívágya a világból egy szelet, vagy sok szelet, a játék terei. Alapruhában a szereplők, gyanítom, civil cuccok. De vannak jelzések, aprók, mégis fontosak. És vannak erős jelek is: maszkok. Egy „aspergeres” gyerek története: az új iskolába kerülése. Banális, mondhatnánk, de bizony nem az: világok ütközése folyik itt, belül és kívül, szűkebb és tágabb környezetben egyaránt. Bevonódunk a központi figura életébe, vele megyünk, és érezzük a falakat, de az ütések is. Rendezők, csoportvezetők: Éles Eszter és Landi Zsuzsanna. Itt vannak, teljes fegyverzetben. Játsszák még sokat ezt az előadást, kívánjuk nekik! És kíváncsian várjuk a folytatást: innen hová, merre tovább.

Az **Óbudai Waldorf Iskola Színjátszó Köre** *Időutazás* című darabja keretjátékkal indul. A néző semmit nem tud még a helyzetekről, figurákról: a játékosoknak kellene pillanatokon belül mindent hozniuk. Láthatóan nagy teher ez a gyerekeknek: próbálják cipelni, de nem véletlen, hogy kissé mesterkéltné pillanatok is kapunk. A keretjáték mögöttese az lehet, hogy meg akarja magyarázni a darab, miként kerülünk az időgépbe/időutazásba. Aztán szerencsére az előadás elfeledkezik erről: elegánsan átlép a „technikai problémákon”, és máris az őskorban landolunk. Az őskorban, ahol valamiért versben beszél mindenki, kivéve mikor vadászik, mert akkor hörgéssel vagy éppen ritmikus skandalással kommunikál. Mielőtt még valami viszonyuk lenne az utazóknak ahhoz, amit látnak, megyünk is a görögökhöz. Váltás énekre – a perzsa harcokba csöppünk. Aztán ahogy jöttünk, távozzunk is: miért történik éppen az az előadásban, ami, az viszonylag ritkán derül ki. De sodró a lendület, a múltból a jövőbe irányuló „kulturális körkép” egyes pontjain ötletek vannak, és mintha a néző maga vált volna utazóvá, mert a darabból kiveszik az a csoport, amelyik elindul az elején, jobbra csak azt kapjuk meg, amit ők „láttak”. Másképp: az időutazás laza keret egy etűdsorhoz, ami megpróbálja összekötni mindazt, aminek igazából sok köze nincs egymáshoz. Amit látunk, az egy kiváló drámás kör játéka, rengeteg ötlettel. Ezek az ötletek nincsenek dramaturgiaiilag vagy rendezőileg leszábrályozva. Ettől, az összes következtelenséggel, színpadi sutasággal megmaradt az ízük, zamatuk. A csoport vezetője, az előadás rendezője Buchwald Magdolna.

A Gödöllői Gubancolók *A koboldok földjén* című előadása Kovács Éva vezetésével készült. (*Lapunk 10-11. oldalán Herczog Noémi ír a Pest megyei bemutáton látott „Koboldokról”.*) A csoportvezető-rendező nevének említésére hosszú időszakon keresztül vagy Fót vagy Erdőkertes településneveket kellett volna kapásból mondanunk. Most Gödöllő a helyes tájolás. És ha már „földik” vagyunk, akkor a debreceni nagy színház előterében az éppen ott várakozó csoportot le is szólítottam pár perc játék erejéig: partnerek voltak abban, hogy a várakozás tétlensége helyett csináljunk valami játékot.

A Marczibányi téren látott előadás alatt nem biztos, hogy elsőre mindent értettem, mi miért történik. Ezzel a szűkebb környezetben, úgy tűnt, nem is voltam egyedül. Egyes pontokon akkora vehemenciával játszott a csoport, amivel legfeljebb a lámpalázukon lehetne segíteni (ha van egyáltalán ilyen nekik), de a nézőnek a megértésben nem. A néző bejöhet, ott lehet, de nem is biztos, hogy neki szól ma itt minden. Ami végül is nem olyan nagy baj: a színjátszás rólunk szól, mondhatják a gyerekek, ti pedig belenézhetek, belelehetnek egy kicsit. Van benne igazság, még ha nem is ez számít optimális állapotnak. A sztori érthetősége is kérdéses volt számomra néhány ponton a budapesti bemutáton. Az eljátszott, megjelenített gyerekcsoport tagjai között kitör az agresszió, megy a vádaskodás, „Te voltál!”, „Nem én voltam.” stb. Vannak olyanok, akik ezt gátlással mondják, de olyanok is, akiket lehet, hogy éppen vissza kellene fogni egy kicsit. Aztán egy elhullajtott mondat, nem erős, nem is elég tiszta, hogy az egész biztos a koboldok miatt van, mert elvárásoltak bennünket. Pillanatokkal később ezt már mindenki úgy kezeli a fiktív csoportban, mintha tény lenne, menni kell valami varázslóhoz, mert ő tud csak visszavarázsolni bennünket. Mindez sokkal inkább „elmondva van”, és nem „eljátszva”, nem látunk ebből vajmi sokat. Amit viszont játszik a csoport: külső hanghatásokra egyfajta mozgáskoncentrációs tréninget: meg kell dermedni a különös hangokra. Vagy meg kell ijedni, tördelteni kell mozogni stb. Aztán egyszer jön egy pillangó, aki hosszan illegeti magát. Majd még később jön egy tündér: ő nem illeg-billeg, kiderül viszont minden olyasmi, ami a történethez kell. A kívülről jövő hangeffektekből bőven kapunk az előadás során. És ami a legfontosabb: látunk egy fantasztikusan szervezett csoportot, akik természetes életelemként kezelik a közös játékot. És leszünk barátok a végén, bár ez már jó ideje nem volt kérdés... Kicsit el is feledkezhettünk róla, hogy ez itt a tét.

Az **Izgó-mozgó Színpad** *Finnya* című előadását Almássy Bettina rendezte. (*Lapunk 11. oldalán Herczog Noémi ír a Pest megyei bemutáton látott előadásról.*) A budapesti előadás technikai feltételei a Marczibányin téren nem álltak össze: az, ami akkor létrejött, inkább egyfajta hősiesszínházi mentőakció volt, és feltehetőleg nem sokban hasonlított ahhoz, amit tervezett a csoport. Ezzel együtt érdekes volt: az, hogy tétje van, ott a kérdés, végig tud-e menni az előadás, feszültséggel teli pillanatokot teremtett. Ezzel együtt, ha erről az előadásról írunk, akkor a sokkal inkább vállalható debreceni alkalom lehet az ismertetés tárgya.

Nem jó a menza, örök slágertéma. Menjünk el valami központba, jön az egyik gyerek ötlete, amire pillanatokon belül mindenki rááll. A váltások rendre hasonlóak: bekerül az ötlet, és mindenki máris elfogadja. Sajnos „színpadias” pillanatok sora keletkezik emiatt. Miközben életjáték is lehetne, sok jelből látható, hogy ez bizony tanult anyag. A fentiekben belül vannak jól kivitelezett és időnként szerencsésen „elemelt” jelenetek és egészen kezdetlegesek is: ilyen például egy hosszú, enyhén infantilisre hangolt jelenet, ami alatt a félkörívben ácsorgó szereplők közül egy-egy rendre bejön középre, egy kis dobogóra. Nemhogy meglepetés lenne itt, hanem a remény is elveszik, hogy kiszabadít valaki vagy valami bennünket ebből az időszakos monotóniából. A gyerekek vígan „dedóznak” – persze, olyan, mint egy irodalmi színpadi, vagy ünnepi műsoros paródia, csak éppen azt nem tudjuk, hogy miért kell ezt nézünk most, és főleg ilyen mennyiségben. Hasonló

képpen nehezen nézhető az a jelenet, ahol hosszan ugyanaz történik („Úticélja?” „Osztálykirándulás.”, mondják vagy tízszer.)

A szereplők időnként narrálják az eseményeket. Aztán látjuk őket filmbejátszás formájában, és meggy kivetítve sok (persze, szöveges) üzenet. Sok síkon vagyunk ott... De adnak-e ezek a csatornák annyit, mint amennyi figyelmet elvisznek? (Lehet, hogy csak afféle elidegenítő effektusként működnek, de miért is kellene az elidegenítés éppen most a nézőnek?) A történet úgy kanyarog, hogy be lehessen tenni a csoport magánszármait: tudunk táboros rémtörténetmesélés mintájára elkövetni valami hasonlót, akkor lesz egy kis várakozási idő a határon. Mert határon kell átkelni ahhoz, hogy a bizottsághoz eljussunk... vagy azért, hogy elfoglalhassuk a sóbányát? Mindegy is, forradalmat, vagy legalább vehemens tiltakozást játszani jó. Színpadon tüntetni is. Legalább a játékban tegyük, ha másképp már úgysem.

Aztán egyszer csak itt a keretjáték másik része: az elején hosszú volt, itt már csak nyúlfarknyi. Annyit elárulhatunk, hogy talán lesz só az ételben... Nagy kedvvel és örömmel játszó, egymásra és a színjátékra hangoztató remek csoportot láthattunk a sok kérdést felvető előadásban.

Gyermek- és diákszínjátészó rendezői képzés

A Magyar Drámapedagógiai Társaságnak nem volt pénze pár évvel ezelőtt arra, hogy megújítsa a lejárt gyermekszínjátészó rendezői tanfolyami akkreditációt. Bár anyagi helyzetünk nem lett számottevően jobb, csak éppen napi likviditási gondok nincsenek, mert az egyesületünk által megszerezhető pénzeket nem viszi el egy főállású szervező-ügyintéző bére és annak járulékai (cserébe mindezen elvégzendő feladatokat „társadalmi munkában” látják el mindazok, akikre éppen le tudjuk osztani a munkát, főként az egyesület elnökségének néhány tagja).

Mivel nem volt pénzünk erre, nem is volt Magyarországon gyermekszínjátészó rendezői képzés. Elvileg lehetett volna valami olyan, ami ezen a területen is használható, ha nem éppen ebben az időszakban szüntetik meg –feltehetőleg átszervezés címén – a Nemzeti Művelődési Intézet egyes osztályait, aztán hálózatát...

Felmérve az igényeket (ne tessék itt semmiféle lassan már kötelezővé váló mérésről vagy kutatásról gondolni, megelégedtünk azzal, hogy beszéltünk a területen dolgozó munkatársainkkal), felvetődött a gondolat: mivel a diákszínjátészó területén sincs rendező-csoportvezető képzés, lehetséges-e a két területre történő felkészítés egy képzésen belül? A gyermekszínjátészó életkori tartománya amúgy is átfedésben van a diákszínjátészóval. Az előbbi a 6-15 év, míg az utóbbit a 14-20 év közöttiek színjátészójának gondoljuk. Valamikor régen, a 8+4 iskolai rendszerben egyértelmű volt: aki még általános iskolás, az gyermekszínjátészó, aki pedig középiskolás, az csakis diákszínjátészó lehet. De ma, amikor egy hatosztályos gimnáziumban egy diák tovább játszik a nála fiatalabb csoporttársaival, akkor neki mindegy, hogy minek hívják, hová sorolják be: számára, legalábbis ezen a csoporton belül, nincs lényegi változás.

Az biztos, hogy egészen másképp kell dolgozni egy hatévesessel, mint akár a pár évvel idősebbekkel, hogy ne rögtön a két és fél éveseket említsük. Vagyis a gyermekszínjátészó életkori tartományán belül maradván is és föld különbségeket láthatunk: ha pedig arra gondolunk, hogy a diákszínjátészóból kiöregedők fiatal felnőttek is lehetnek, akkor még inkább ez a helyzet. Nos, ki lehet-e szolgálni az igényeket egy tanfolyamon belül? Erre próbálunk tartalmi és szervezési elemekkel a frissen akkreditált, és 2018 októberében első alkalommal induló képzésen választ, válaszokat adni.

Az, hogy sikerült úgy kitöltenünk, illetve megírunk a képzés alapításához szükséges hivatalos dokumentumokat, hogy azok együttesen elfogadhatók legyenek az akkreditációs bizottságnak, és rajta van a pecsét, mert ki is tudtuk fizetni a szükséges illetékeket, az nem jelenti azt, hogy a képzés kapcsán minden kész... Sőt, igazából most indul minden lényegi: azokkal folytatjuk a képzés kidolgozását, akik ott lesznek az első tanfolyamon: tanárokkal, résztvevőkkel egyaránt. Ilyen megközelítésben ez egy *pilot képzés*, még ha nem is annak hirdetjük.

A képzés tematikáján a távoli múltban már többen dolgoztunk: 2001-ben Németh Ervinnek volt benne nagyobb munkája, majd 2007-ben e sorok írója alakított-formált rajta jelentős mértékben. Ezen tematikák közül az utolsót figyelembe vettük. Az új képzés kidolgozásában Körömi Gáborral és Pap Gáborral dolgoztam együtt (számomra ez az együttgondolkodás jó munka volt – csak remélni tudom, hogy kollégáim sem gondolják ezt másképp). A képzés „munkaszervezése” várhatóan nagyon fontos lesz: ebben a „szekciókra válás”, az „egyéni tanrend”, ami a képzés költségeit a kiadási oldalon nyilván növeli, de megoldás lehet.

A drámapedagógiai tanfolyamunkra hosszú ideje nem kellett propagandát folytatnunk: a híre azok vették, akik részt vettek rajta. Rendre megtelik a tanfolyam: maximális létszámmal vagy annak közelében fut. A rendezői tanfolyam esetében még várni kell, amíg így működik majd a világ: ehhez az első tanfolyamok jó hírére van szükségünk. Mindez kell ahhoz, hogy ne az agresszív marketing legyen a megoldás (amihez nem is lennének meg a forrásaink, de, bizony, a kedvünk sem). Vagyis itt sincs más lehetőségünk, minthogy az éppen kifutó képzések jó híre csinálja meg következő tanfolyamokat.

És ami még feladat marad: az akkreditációért az állam pénzt kér, de támogatást nem igazán ad. A szervezőknek egyáltalán nem, ami még érthető lenne, de a résztvevőknél sem viszi ezt túlzásba. (Kérdés lehet, ennek alapján, hogy akkor miért, mi jogon ellenőrzi a képzést a hatalom, vagyis egyáltalán miért kell akkreditáltatni.) Persze, minden kurzuson vannak azért résztvevők, akiknél a költségek egy részét a tankerület fizeti, de ezek aránya alacsony, vagy éppen elenyésző. Szóval a feladat: támogatást szerezni, amiből a részvétel megsegíthető. (KL)

PEMETEFŰ: Emlékfoltozók

Szegedi Jerney János Általános Iskola, Szeged

Rendező: Lovai Ágota

Máté Angi Emlékfoltozók című meséjét átdolgozta Lovai Ágota

Tölgyfa Gergely felvétele (Debrecen, 2018. június 9.)

KATEDRA SZÍNHÁZI MŰHELY: Párhuzamok

DE KOSSUTH Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája, Arany János téri feladatellátási hely, Debrecen

Rendező: Józai Zoltán

Tölgyfa Gergely felvétele (Debrecen, 2018. június 8.)

